

Opening Maarschalkerweerd-tentoonstelling Elburg 2015 okt 23 - Philip van den Berg

Mijn naam is Philip van den Berg, bestuursvoorzitter van de St. MMMH2015, welke verder bestaat uit Cintha de Vreede voor marketing communicatie, Ton Mulder voor de financiën en Paul Houdijk, dé Maarschalkerweerdkenner in Nederland sinds 30 jaar.

Waarom een herdenkingsjaar voor Michaël Maarschalkerweerd en een Stichting? Waarom aandacht vragen voor iemand die 100 jaar geleden is gestorven? Waarom meer dan 200 concerten en orgelexcursies door heel Nederland? Waarom organiseren we een symposium (op 27 juni jl.) en drie concerten (op 6 & 21 november, zie www.maarschalkerweerd.info)? En waarom een tentoonstelling in Utrecht en Elburg?

Omdat MM zich op bepaalde aspecten en op interessante wijze onderscheidt van andere orgelbouwers én van grote betekenis is geweest voor de NL orgelbouw. Omdat het verhaal van z'n orgelmakerij een succesverhaal is. En omdat MM, hoewel we relatief weinig van hem weten, een bijzonder interessant en ontwikkeld persoon blijkt te zijn geweest, een competent vakman en een gelovig kunstenaar, ter ere van God in dienst van de kerk en de kunst.

MM had een duidelijk klankconcept voor ogen, en wist in zijn orgels verschillende invloeden tot een harmonische eenheid te bundelen: het 'Moderne Nederlandse' orgel.

Te weten Het klassieke NL orgel via z'n vader Pieter Maarschalkerweerd, leerling van Jonathan Bätz, en via fluitmensen van van Heurn.

Franse en Belgische tongwerken en overblazende fluiten maar ook Barktractuur en vrijstaande speetafels geïnspireerde door Aristide Cavallé-Coll die hij regelmatig bezocht.

En uit Duitsland mensen van Töpfer, buizenpneumatiek van Weigle en Laukhuff alsmede later Duitse zg. strijkende registers, tongwerken én zoals op de uitnodiging van deze opening te zien: Zuid-Duitse houten fluiten.

Luister naar of bespeel en een goede staat verkerend Michaël Maarschalkerweerd-orgel, en u zult harmonie en schoonheid ervaren. Daarbij klinken zowel z'n kleine instrumenten van vier stemmen, met altijd een Prestant 8 vt van forse menatuur, als z'n grote orgels vaak groter en grootser dan een blij op de dispositie doet vermoeden.

Voor Paul Houdijk was dit de redende cultuurhistorische en muzikale achtergronden van het fenomeen MM te onderzoeken. Voor mij om mij in de instrumenten te verdiepen en deze tentoonstelling samen te stellen. En voor ons vier om dit herdenkingsjaar te organiseren.

Welkom in de unieke wereld van MM, die ambacht, internationale technologische ontwikkelingen, kunst en religie tot een bijzonder boeiende eenheid wist te smeden. Die een gezien man met een uitstekend netwerk in de muziekwereld en in de kerk.

Welkom in de wereld waar historische orgelkasten en kerkinterieurs een grote bron van inspiratie vormden.

Welkom in de wereld van niet alleen katholieke emancipatie maar ook de protestante diversificatie. Want ook in de niet-erkelijke wereld was de firma Maarschalkerweerd & Zoon actief en gezien: ze bouwde er zeker 25 orgels en had er meer dan 50 klanten. Daarnaast had MM goede contacten met bekende personen als Cornelis Immig en Willem Petri en was hij redacteur van het bekende blad 'Het Orgel'.

En welkom in de wereld van verschillende concertorgels, waaronder het grote instrument in het Concertgebouw te Amsterdam.

Welkom in de kleurrijke wereld van de kerk als "Gesamtkunstwerk", gerealiseerd binnen de twee toonaangeven scholen in de 19^e eeuw: de Utrechtse middels het St. Bernulphusgilde, waarvan MM met onder meer beeldhouwer Friedrich Willem Mengelberg en kerkarchitect Alfred Tepe lid van was, en de Amsterdamse rond het atelier van Pierre Cuijpers, waarvoor MM meerdere kerken van orgels voorzag.

En welkom in de wereld van verschillende concertorgels, waaronder het grote instrument in het Concertgebouw te Amsterdam.

Op al deze thema's gaat de tentoonstelling verder in. Daarom: welkom in de wereld van de 'orgels van Michaël Maarschalkerweerd, dé klank tussen hemel en aarde'. welkom op deze tentoonstelling.

En de link naar de tweede tentoonstelling? Die is er zeer zeker: meerdere MM orgels vielen de tweede wereldoorlog ten prooi en van vrijwel al deze instrumenten zijn helaas geen foto's bekend. Ik noem onder meer het drieklaviers instrument van de St. Antoniuskerk te Rotterdam, het orgel in twee kasten van Pierre Cuijpers in de St. Dominicuskerk te Nijmegen (die tentoonstelling hier toont wel de fraaie ontwerptekening) en het instrument van de St. Martinuskerk te Hoogland. Mocht u daar nog afbeeldingen van weten, meld het mij op www.maarschalkerweerd.info. Tevens voerde de firma Msw & Zoon in 1907 werkzaamheden uit aan het orgel in de Eusebiuskerk te Arnhem.

Resten mij nog twee zaken onder uw aandacht te brengen:

Allereerst de leestafel: daar vindt u kopieën uit het bedrijfsarchief, een fotoexpositie van Bernulphusgildekerken met Msw orgels, een publicatie van Paul Houdijk over MM, verschillende beschrijvingen van orgelrestauraties van mijn hand in de Orgelvriend verschenen, een tijdslijn met gebeurtenissen uit de tijd van MM van Robrecht van Gent, en een voor de kleinen onder ons een beeldverhaal 'Wordt een orgelbouwer als Michaël' aan de hand van tekening uit Dom Bédos 'L'art du facteur d'orgues' dat MM regelmatig gebruikte.

En als tweede een dank aan onze sponsors en ondersteuners, in natura en klinkende munt: Adema's Kerkorgelbouw, Orgelmakerij Steendam, Flentrop Orgelbouw, Elbertse Orgelmakers, Verschueren Orgelbouw, Johannus orgelbouw, RoArto, Het Utrechts Orgelarchief Maarten Albert Vente resp. de Rijksuniversiteit Utrecht, het Museum Catharijneconvent, het Prins Bernhard Cultuurfonds, Het Mondriaanfonds, het Carel Nengermanfonds, het kfHeinfonds, de Meindersma-Sybenga Stichting, de Orde van Malta, de personen die objecten in bruikleen hebben gegeven ... en natuurlijk het Museum Elburg en het Nationale Orgelmuseum.

Dat brengt mij bij de personen die op enige wijze hebben geholpen bij het totstandkomen van deze tentoonstelling hier in Elburg: Bart van Buitenen, Frits Kaan, Robrecht van Gent, Heni Rengers, Gerrit van Kolthoorn, Bets-van de Walle, Alard Kost, Huub Ummels, Hans Ridder, Dirma Speldekamp, Jan Koelewijn, Kess van den Bosch, Dirk Kringma, almede de volgende personen die ik vraag even naar voren te komen: Anne-Marie van Hout voor een geweldige inrichting van de tentoonstelling, Wilma Seijbel voor de enthousiaste communicatie vanuit het National Orgelmuseum, en als 'godfather' van de tentoonstelling: Maarten Seijbel, die ons de toegang eerst tot 'zijn' museum en toen tot het Museum Elburg heeft verschaft. Hartelijk dank , een hartelijk applaus en veel plezier bij de tentoonstelling.